

Самуиловата крепост - хилядолетният свидетел

Подминавайки няколко подгорски села, сгушени в хълбока на Беласица, и оставяйки зад гърба си границата с Македония, покрай прастарите чинари, застинали като причудлива арт инсталация по десния бряг на р. Струмешница, след няколко упътващи приказки на продавача на входните билети, придружени от 3-4 котки, пресичаме железния мост. И мълкваме. Пред нас се открива бронзовата статуя на цар Самуил, чийто автор е проф. Борис Гондов. Масивната фигура на владетеля е самата болка - коленете са превити, взорът в отчаяние, а може би и в проклятие, е обърнат нагоре. Релефите на ослепените му войници безмълвно обкръжават безутешния си цар.

Тишината обгръща хълма Куфалница с мъшявали каменни останки от последната българска твърдина - Самуиловата крепост. В тягостната природна тихост обаче най-добре можеш да доловиш звуците на Беласишката битка - наистина гигантско противопоставяне на византийското настъпление, бойните възгласи и... плачът на 14 хиляди мъже.

Чели сте историята - в края на X и началото на XI в., когато българската държава, начело с цар Самуил, води война с Византия, на това място е изградена Ключката отбранителна система. Стратегическо място в нея заема крепостта, която днес наричаме Самуилова. През 1014 г. войска, начело с царя, отбранява Ключката клисура от византийското настъпление, но след тежка обсада крепостта пада. Византийският император Василий II е победител в битката. Броя на убитите не знаем, но пленените са хиляди - летописът ги закръгля до 14 000. Императорът ще поема към Солун, та изпраща армия, начело с Теофилакий Вотаниат, да разчисти пътя. В прохода между Беласица и Благуш Самуиловият син Гаврил-Радомир разбива византийците, а Вотаниат е убит.

Тази българска победа обаче ражда една нечувана трагедия, толкова смразяваща, че няма как да бъде забравена. Разярен от непреклонността на българите, Василий II потъпква правилото, според което военнопленниците трябва да бъдат освободени след края на войната. 14-те хиляди пленени са подложени на ослепяване, като по някаква жестока „аритметика“ на всеки 100 страдалци е оставен един полустрадалец - с едно око, който да води другарите си обратно към дома. Името на стратега на тази жестокост е записано в историята и по друг начин - „Българоубиец“.

1000 и нещо години след битката от 1014 г. групичката смълчани и скупчени на наблюдателната площадка на комплекса Самуиловата крепост посетители потреперваме пред далечната картина на събитието, която всеки си е „нарисувал“ в своето разпалено въображение. Разположението на крепостта дава възможност да наблюдаваме 360-градусовата панорама - красивата Беласица с вр. Тумба, Огражден, селцата, потънали днес в тъмна мараня, като само загадъчното с. Ключ е огряно от два ярки коси лъча светлина. Самуиловата крепост най-накрая ни пуска от своята магия-памет. Душите на погиналите, душите на ослепените, възплътени в безброй изключително красиви котки (и ако щете, вярвайте - някои и еднооки) ни съпровождат надолу. Били са хубавци тия воители на Самуил... Националният парк-музей „Самуилова крепост“ включва археологическия обект на самата крепост с 13 малки и една голяма землянка - жилищата на бранителите на крепостта, и руините на наблюдателната кула. Комплексът, запазил средновековната ни история, е открит през 1982 г., през 2014 г. по европейски проект музейната експозиция е модернизирана.

Светлана БЪНЗАРОВА

